

Κακώσεις που οφείλονται σε επαναλαμβανόμενη καταπόνηση, στα κράτη

«Η κάκωση λόγω επαναλαμβανόμενης καταπόνησης» ή ΚΕΚ είναι ο όρος που χρησιμοποιείται συνήθως, χωρίς ωστόσο να έχει συμφωνηθεί καθολικά, για να δηλώνεται μια ομάδα μυοσκελετικών παθήσεων που οφείλονται στην εργασία. Οι παθήσεις αυτές μπορούν να προσβάλουν τόσο τα άνω όσο και τα κάτω άκρα, συμπεριλαμβανομένων των ώμων και του αυχένα, των καρπών, των αγκώνων και των γονάτων, και μπορεί να προκληθούν από εργασία που απαιτεί επίπονες στάσεις του σώματος και κινήσεις που επαναλαμβάνονται έντονα ή γίνονται με εξαιρετικά γρήγορο ρυθμό (βλ. την έκθεση του Οργανισμού Μυοσκελετικές παθήσεις του αυχένα και των άνω άκρων που οφείλονται στην εργασία).

Το παρόν δελτίο τεχνικών στοιχείων παρουσιάζει τα πορίσματα μιας νέας έκθεσης του Ευρωπαϊκού Οργανισμού, με τίτλο Κακώσεις που οφείλονται στην επαναλαμβανόμενη καταπόνηση, στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και στηρίζεται στα αποτελέσματα ενός ερωτηματολογίου έρευνας που διενεμήθη το 1999. Η έρευνα διεξήχθη κατόπιν αιτήματος του ολλανδικού υπουργείου κοινωνικών υποθέσεων και απασχόλησης, το οποίο ήθελε να πληροφορηθεί πώς οι διάφορες ευρωπαϊκές χώρες προσδιορίζουν και μετρούν το πρόβλημα των ΚΕΚ καθώς και τις πολιτικές και τις δράσεις που εφαρμόζουν για την αντιμετώπισή του.

ΚΕΚ - μια ευρωπαϊκή προοπτική

- Δεν υπάρχει κοινός ορισμός των ΚΕΚ μεταξύ των κρατών μελών, παρόλο που το καθένα διαθέτει κάποια ορολογία η οποία αναφέρεται σαφώς σε αυτές τις περιπτώσεις, όπως οι παθήσεις των άνω άκρων.
- Υπάρχουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών ως προς τη μεθοδολογία συλλογής και τη διαθεσιμότητα των δεδομένων σχετικά με το πόσο συχνά απαντώνται αυτές οι παθήσεις. Ανεξαρτήτως ωστόσο των δεδομένων που υπάρχουν, επιβεβαιώνεται ότι οι παθήσεις αποτελούν έναν σημαντικό κίνδυνο που σχετίζεται με τον χώρο εργασίας.
- Η εμφάνιση αυτών των παθήσεων συνδέεται με το είδος της εργασίας που επιτελείται, και οι γυναίκες εργάζονται συχνά σε θέσεις εργασίας που τις θέτουν σε μεγαλύτερο κίνδυνο.
- Τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν διάφορες πρωτοβουλίες με στόχο τη μείωση της εμφάνισης αυτών των παθήσεων.

Κυβερνητικές πολιτικές σχετικά με τις ΚΕΚ

Αρκετά κράτη μέλη έχουν διαμορφώσει συγκεκριμένες πολιτικές και προγράμματα που έχουν στόχο την πρόληψη των ΚΕΚ που οφείλονται στην εργασία. Οι πρωτοβουλίες αυτές έχουν διάφορες μορφές και περιλαμβάνουν:

- Προληπτικές δράσεις που στοχεύουν σε συγκεκριμένους κλάδους
- Βελτίωση των συστημάτων αναφοράς περιστατικών
- Χρηματοδότηση ερευνών ή ειδικών μελετών
- Έκδοση ενημερωτικού υλικού, οδηγιών κλπ.
- Πρωτόκολλα παρακολούθησης της υγείας
- Καθορισμός προγραμμάτων δράσης και στόχων για τη μείωση της συχνότητας εμφάνισης.

Σε άλλα κράτη μέλη φαίνεται ότι η πρόληψη των ΚΕΚ αποτελεί μέρος της όλης προσέγγισης για την πρόληψη των επαγγελματικών κινδύνων και για την εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Οι ΚΕΚ μπορούν να θεωρηθούν μέρος μιας ευρύτερης ομάδας μυοσκελετικών παθήσεων, οι οποίες περιλαμβάνουν κακώσεις της οσφυϊκής χώρας από τους κινδύνους των χειρωνακτικών μετακινήσεων, μεταξύ άλλων. Αυτό εξηγεί γιατί ορισμένα από τα παραδείγματα των κρατών μελών αναφέρονται και σε χειρωνακτικές μετακινήσεις.

- Αυστρία: Το 1999 διεξήχθη αναλυτική εξέταση με σκοπό να περιληφθούν οι κακώσεις της σπονδυλικής στήλης και οι παθήσεις του περιβλήματος του τένοντα στον επίσημο κατάλογο των επαγγελματικών νόσων.
- Βέλγιο: Συγκροτήθηκε επίσημη ειδική ομάδα για τη μελέτη του προβλήματος. Εξετάζεται η καθιέρωση ενημερωτικής πολιτικής για εργοδότες και εργαζομένους.
- Δανία: Η αντιμετώπιση των ΚΕΚ αποτελεί μέρος του προγράμματος δράσης του αρμόδιου υπουργείου για ένα καθαρό περιβάλλον εργασίας το 2005. Κατόπιν απόφασης του Κοινοβουλίου, οι κοινωνικοί εταίροι εκτόνησαν σχέδιο δράσης με στόχο την μείωση της συχνότητας εμφάνισης κατά 50%.
- Γαλλία: Αρκετές περιφέρειες έχουν πειραματιστεί για την αλλαγή της μεθοδολογίας αναφοράς περιστατικών. Ο αριθμός των αναφερόμενων περιστατικών ΚΕΚ σε ορισμένες περιοχές δεκαπλασιάστηκε ενώ βελτιώθηκε σε σημαντικό βαθμό η ποιότητα των πληροφοριών που παρελήφθησαν.
- Γερμανία: Τα προγράμματα καταπολέμησης των μυοσκελετικών παθήσεων επικεντρώνονται σε ερευνητικές μελέτες καθώς και στη μεταφορά και εφαρμογή των κανονισμών της ΕΕ σε εθνικό επίπεδο.
- Ελλάδα: Η δράση συνδέεται με την εφαρμογή της νομοθεσίας για την υγεία και την ασφάλεια όσον αφορά την πρόληψη των μυοσκελετικών παθήσεων, στο πλαίσιο των οδηγιών της ΕΕ για τον εξοπλισμό με θόδους οπτικής απεικόνισης και τη χειρωνακτική διακίνηση φορτίων.
- Ιρλανδία: Προγράμματα με αποκλειστικό στόχο την αντιμετώπιση του ζητήματος στο πλαίσιο ενός μελλοντικού προγράμματος εργασίας.
- Λουξεμβούργο: Τα προγράμματα για το 2000 περιλαμβάνουν δύο σχέδια στον οικονομικό και κατασκευαστικό κλάδο.
- Κάτω Χώρες: Έχει τεθεί τετραετής στόχος για τη μείωση των διαταραχών ΚΕΚ μεταξύ εργαζομένων που χρησιμοποιούν μονάδα οπτικής απεικόνισης (ΜΟΑ) κατά 10% (ή 100.000 περιπτώσεις).
- Ισπανία: Σε κρατικό επίπεδο, έχει καθοριστεί πολιτική, η οποία περιλαμβάνει την θέσπιση νομοθεσίας, την έκδοση τεχνικών εγχειριδίων και την κατάρτιση πρωτοκόλλων ιατρικής παρακολούθησης. Ορισμένες αυτόνομες κοινότητες έχουν ξεκινήσει μελέτες με σκοπό τη βελτίωση των προτύπων εργασίας

σε συγκεκριμένους κλάδους και κατά συνέπεια και τη μείωση των ΚΕΚ (π.χ. ο κλάδος της μπανάνας στα Κανάρια Νησιά).

- Σουηδία: Οι μυοσκελετικές παθήσεις είναι ένας από τους πέντε τομείς προτεραιότητων του Εθνικού Συμβουλίου Επαγγελματικής Ασφάλειας και Υγείας στα πλαίσια του τρέχοντος τριετούς προγράμματος. Οι πρωτοβουλίες περιλαμβάνουν νέες διατάξεις σχετικά με την εργονομία για την πρόληψη των μυοσκελετικών παθήσεων, ενώ οι πρόσφατες αναθεωρημένες διατάξεις περί εργασίας με ΜΟΑ επισημαίνουν το θέμα της μονότονης, επαναλαμβανόμενης εργασίας με πληκτρολόγιο και ποντίκι.
- Ηνωμένο Βασίλειο: Το θέμα αναγνωρίζεται ως σοβαρό πρόβλημα και επιδιώκεται δράση στο πλαίσιο της υπάρχουσας νομοθεσίας.

Καθορισμός στόχων για τη μείωση των διαταραχών που συνδέονται με τις ΚΕΚ

Παρόλο που δεν αποτελεί ακόμη κοινή προσέγγιση, ορισμένα κράτη μέλη έχουν θέσει ποσοτικούς στόχους σχετικά με τη μείωση της συχνότητας εμφάνισης των ΚΕΚ. Στη Δανία ένα πρόγραμμα δράσης με τους κοινωνικούς εταίρους στοχεύει στην μείωση κατά το ήμισυ του όγκου επαναλαμβανόμενων εργασιών. Η Σουηδία έχει θέσει ως συγκεκριμένο στόχο τη μείωση κατά 25% του ποσοστού των γυναικών που ανυψώνουν καθημερινά βάρη 15 κιλών. Οι Κάτω Χώρες επιδιώκουν να επιτύχουν μείωση κατά 10% του αριθμού των διαταραχών ΚΕΚ που συνδέονται με εργασία σε μονάδα οπτικής απεικόνισης, εντός τεσσάρων ετών.

Εκστρατείες ενημέρωσης σχετικά με διαταραχές που συνδέονται με τις ΚΕΚ

Η έρευνα εντόπισε πολλά παραδείγματα ενημερωτικών εκστρατειών που είχαν στόχο την πρόληψη των διαταραχών ΚΕΚ. Ορισμένες από αυτές τις εκστρατείες είναι κυβερνητικές πρωτοβουλίες και διεξάγονται με τη συνεργασία κοινωνικών εταίρων, όπως σωματεία εργοδοτών και συνδικαλιστικές οργανώσεις. Ωστόσο, εκστρατείες οργανώνονται τακτικά και από άλλες οργανώσεις, όπως από τα ίδια τα συνδικάτα των εργαζομένων. Οι εκστρατείες μπορεί να περιλαμβάνουν την έκδοση και διάδοση ενημερωτικού υλικού, τη διεξαγωγή σεμιναρίων, την παρτίδα επιθεωρητών για την ανακίνηση του θέματος, την επιλογή εβδομάδας για τη διεξαγωγή εκδηλώσεων. Οι εκστρατείες μπορεί να στοχεύουν σε συγκεκριμένους κλάδους ή συγκεκριμένες παθήσεις/κινδύνους, όπως οσφυαλγίες/χειρωνακτικές μετακινήσεις. Μερικά παραδείγματα παρατίθενται κατωτέρω.

- Βέλγιο: Η εθνική επιτροπή δράσης για την ασφάλεια και την υγιεινή του κλάδου κατασκευών προτίθεται να ξεκινήσει μια ενημερωτική εκστρατεία για τις ΚΕΚ για τους εργαζομένους στις κατασκευές.
- Δανία: Οι κοινωνικοί εταίροι έχουν εκδώσει οδηγίες σχετικά με τις ΚΕΚ για τους επηρεαζόμενους κλάδους. Η δανέζικη αρχή εργασιακού περιβάλλοντος έχει επίσης αποστείλει ενημερωτικό υλικό στους ίδιους κλάδους σχετικά με τις πρωτοβουλίες που έχει αναλάβει για τη μείωση των ΚΕΚ. Ενημερωτικές συναντήσεις έχουν διεξαχθεί σε κεντρικό επίπεδο, για ειδικούς σε θέματα εργασιακού περιβάλλοντος, και σε τοπικό επίπεδο, για εργαζομένους σε βιομηχανίες με συχνή εμφάνιση ΚΕΚ.
- Λουξεμβούργο: Το 1999 πραγματοποιήθηκε εθνική εβδομάδα ευαισθητοποίησης.
- Κάτω Χώρες: Το 1999 ξεκίνησε μια κυβερνητική εκστρατεία ενημέρωσης με στόχο τους εργαζομένους σε ΜΟΑ και τους εργοδότες τους. Διανεμήθηκε ένα CD-ROM καθώς και ενημερωτικά φυλλάδια σε όλες τις εταιρείες με προσωπικό άνω των 20 ατόμων με σκοπό να ενημερωθούν οι εργαζόμενοι με ΜΟΑ για τους κινδύνους που υφίστανται και να πληροφορηθούν τα αποτελεσματικά μέτρα κατά των ΚΕΚ.
- Πορτογαλία: Έχουν ξεκινήσει εκστρατείες ευαισθητοποίησης για εργαζομένους και εργοδότες.
- Ισπανία: Έχουν εκδοθεί ενημερωτικά φυλλάδια σχετικά με συγκεκριμένα θέματα, όπως η μετακίνηση φορτίων, οι στάσεις του σώματος κατά την εργασία, το σύνδρομο καρπιαίου σωλήνος και οι οθόνες οπτικής απεικόνισης.

Πρωτοβουλίες για συνεργασία ή εθελοντικές συμφωνίες σχετικά με τις ΚΕΚ

Υπάρχουν στοιχεία για ένα ευρύ φάσμα πρωτοβουλιών συνεργασίας ή εθελοντικών συμφωνιών με τους κοινωνικούς εταίρους, οι οποίες συνήθως πραγματοποιούνται σε κλαδικό επίπεδο και οι κοινωνικοί εταίροι συνεργάζονται ενεργά σε εθνικά ή κλαδικά σχέδια.

- Βέλγιο: Διεξάγονται διαπραγματεύσεις στον κλάδο κατασκευών. Ενδεχομένως να καταλήξουν σε συμφωνία για τον περιορισμό του φόρτου εργασίας.
- Ιταλία: Υπεγράφη συμφωνία για το υγειονομικό προσωπικό (του δημοσίου τομέα) όσον αφορά συστήματα πρόληψης, σε σχέση με την Οδηγία Πλαίσιο.
- Κάτω Χώρες: Οι κοινωνικοί εταίροι κλάδων υψηλού κινδύνου θα κληθούν να συζητήσουν τις πιθανότητες σύναψης εθελοντικής συμφωνίας σχετικά με τις ΚΕΚ. Από το δανέζικο επιστημονικό συμβούλιο υγείας ζητήθηκε η επίτευξη ενισχυμένης συναίνεσης ως προς τους ειδικούς παράγοντες των ΚΕΚ που οφείλονται στην εργασία.
- Ισπανία: Σε κρατικό επίπεδο, έχουν γίνει προσπάθειες για την καθιέρωση συνεργασίας μεταξύ της Επιθεώρησης Εργασίας και των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων με τη διοργάνωση αρκετών εκστρατειών για τις ΚΕΚ σε συγκεκριμένους κλάδους (βιομηχανίες ενδυμάτων, ταμίες σούπερ μάρκετ), χωρίς όμως να έχουν καταλήξει στην ανάληψη συγκεκριμένων δράσεων. Ορισμένες αυτόνομες κοινότητες προγραμματίζουν την έναρξη αριθμού σχεδίων σε συγκεκριμένους κλάδους.
- Σουηδία: Το προσωπικό του εθνικού συμβουλίου επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας εργάζεται εδώ και αρκετά χρόνια συστηματικά μαζί με τους κοινωνικούς εταίρους σε ομάδες επαγγελματικών κλάδων, π.χ. ξενοδοχείων/εστιατορίων, χονδρικού/λιανικού εμπορίου. Οι μυοσκελετικές παθήσεις που οφείλονται στην εργασία (συμπεριλαμβανομένων των ΚΕΚ) είναι ένα από τα θέματα που αντιμετωπίζονται από αυτές τις συλλογικές ομάδες.

Άλλα έγγραφα

Το πλήρες κείμενο της έκθεσης στην αγγλική γλώσσα διατίθεται στην ιστοσελίδα του Οργανισμού, στη διεύθυνση <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/>.

Η έκθεση με τίτλο Repetitive Strain Injuries in the Member States of the European Union (Κακώσεις που οφείλονται στην επαναλαμβανόμενη καταπόνηση, στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης), σε έντυπη μορφή, 32σελ., Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία, 2000, ISBN 92-828-8804-5 διατίθεται κατόπιν παραγγελίας στο γραφείο εκδόσεων των ΕΚ EUR-OP, στο Λουξεμβούργο (<http://eur-op.eu.int>), ή στα επίσημα σημεία πωλήσεων.

Διατίθεται επίσης η έκθεση Work-related neck and upper limb musculoskeletal disorders (Μυοσκελετικές παθήσεις του αυχένα και των άνω άκρων που οφείλονται στην εργασία), 116σελ., Buckle, P., Devereux J., Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία, 1999, ISBN 92-828-8174-1, τιμή 7 ευρώ (εκτός ΦΠΑ). Πωλήσεις στα προαναφερθέντα σημεία.

Ενημερωτική Εκστρατεία της ΕΕ για τις μυοσκελετικές παθήσεις

«Αντιμετωπίστε τα μυοσκελετικά προβλήματα που σχετίζονται με την εργασία» είναι το θέμα της Ευρωπαϊκής Εβδομάδας για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία, που θα διεξαχθεί τον Οκτώβριο του 2000 από όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Οργανισμός έχει εκπονήσει δελτία τεχνικών στοιχείων και άλλο ενημερωτικό υλικό για την υποστήριξη της Εβδομάδας. Η διεύθυνση <http://osha.eu.int/ew2000/> είναι ο άμεσος σύνδεσμος παροχής πληροφοριών για την Ευρωπαϊκή Εβδομάδα.